

Włodzimierz Kubala

Glosa do uchwały połączonych Izb Karnej i Wojskowej Sądu Najwyższego z dnia 30 października 1985 r., VI KZP 11

Palestra 30/9(345), 93-98

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

2.

GŁOSA

do uchwały połączonych Izb Karnej i Wojskowej Sądu Najwyższego
z dnia 30 października 1985 r.

VI KZP 11/84¹

Teza uchwały ma brzmienie następujące:

Sąd rewizyjny na podstawie art. 404 k.p.k. poprawia błędną kwalifikację prawną czynu na surowszą niezależnie od kierunku rewizji, a tylko na podstawie ustaleń faktycznych zawartych w opisie przypisanego oskarżonemu czynu.

Uchwała połączonych Izb Karnej i Wojskowej rozstrzyga jeden z poważniejszych problemów interpretacyjnych, jakie się wyłoniły na tle stosowania przepisów kodeksu postępowania karnego, a czyni to — generalnie rzecz biorąc — w sposób możliwy do zaakceptowania, jeśli oceniać ją z punktu widzenia obowiązujących przepisów. Stanowiąc istotny krok w kierunku wzmocnienia ochrony interesów oskarżonego oraz zapewnienia większej stabilności orzeczeń sądów pierwszej instancji, przyczyni się ona niewątpliwie do ujednoczenia praktyki orzeczniczej sądów powszechnych i wojskowych w tym zakresie. Już to samo wywoływać musi pozytywny do niej stosunek, chociaż poza tym pewne kwestie nasuwające się w związku z wykładnią wchodzących w grę przepisów pozostają nadal kontrowersyjne.

Pogląd Sądu Najwyższego dotyka wprost lub pośrednio wielu zagadnień, przy czym niektóre z nich mogłyby stanowić temat do odrębnych rozważań. W szczególności należałoby wy-

mienić tu takie zagadnienia, jak stosunek wzajemny przepisów art. 383 i 404 k.p.k., pojęcia „na korzyść” i „na niekorzyść”, nowe ustalenia, kierunek środka odwoławczego i jego stosunek do określenia „granice środka odwoławczego” oraz zwrot „błędna kwalifikacja prawna”, a zwłaszcza pojemność znaczeniowa powyższej formuły.

Nie podejmując ani nie rozwijając w głosie wszystkich tych zagadnień,² można ogólnie stwierdzić, że w praktyce orzeczniczej Izby Wojskowej SN zakres korzystania z art. 404 k.p.k. był znacznie szerszy niż w postępowaniu przed Izbą Karną SN. Stwierdzenie to można zilustrować przykładami rozstrzygnięć zapadłych w następstwie rozpoznania środka odwoławczego wniesionego na korzyść oskarżonego. I tak:

- 1) W wyroku z dnia 27 lutego 1973 r. Rw 125/72 Izba Wojskowa SN poprawiła w trybie art. 404 k.p.k. kwalifikację prawną czynu z art. 168 § 1 k.k. na art. 168 § 2 k.k.,³ nastąpiło tu więc przekwalifikowanie czynu z występku na zbrodnię.
- 2) W wyroku z dnia 27 kwietnia 1972 r. Rw 360/72 Izba Wojskowa SN poprawiła kwalifikację czynu z art. 159 k.k. w zbiegu z art. 318 k.k. i w zw. z art. 59 § 1 k.k. na art. 18 § 1 k.k. w zw. z art. 159 k.k. w zbiegu z art. 158 § 1 k.k. i art. 318 k.k. i w zw. z art. 59 § 1 k.k.⁴

¹ OSN PG 1986, poz. 24.

² Zostały one szeroko omówione w literaturze, zwłaszcza zaś w pracach: K. Marszałka: Zakaz reformationis in peius w polskim prawie karnym, Poznań 1968 oraz A. Kaftala: System środków odwoławczych w polskim procesie karnym, Warszawa 1972.

³ Wyrok nie publikowany. Za niedopuszczalnością takiej decyzji wypowiedziała się Izba Karno SN w wyroku z 8 stycznia 1985 r. III Kr 327/84 (OSN PG 1985, z. 8—9, poz. 122).

⁴ Wyrok nie publikowany.

- Poza tym oprócz przejścia na inną postać zjawiskową przestępstwa rozszerzono kwalifikację o art. 158 § 1 k.k.
- 3) W wyroku z dnia 25 maja 1972 r. Rw 469/72 Izba Wojskowa SN zmieniła wyrok przez poprawienie kwalifikacji z art. 233 k.k. i art. 236 k.k. w zw. z art. 59 § 1 k.k. na art. 234 § 1 k.k. w zbiegu z art. 236 k.k. i art. 318 k.k. i w zw. z art. 59 § 1 k.k.⁵ Zmiany nastąpiły nie tylko w ocenie prawnej czynu, ale objęły także ustalenia; zarzutu naruszenia art. 318 k.k. nie obejmował nawet akt oskarżenia. Podobne rozstrzygnięcia zapadły w sprawach SN Rw 538/72 i Rw 546/72.^{5a}
- 4) W wyroku z dnia 27 kwietnia 1972 r. Rw 371/71 Izba Wojskowa SN poprawiła kwalifikację prawną czynu z art. 311 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 316 k.k. na art. 311 § 1, 2 i 3 k.k. w zw. z art. 316 k.k.⁶ — oczywiście dokonując uprzednio nowych ustaleń, które pociągnęły za sobą zmianę opisu czynu.
- 5) W wyroku z dnia 8 lipca 1972 r. Rw 630/72 Izba Wojskowa SN zmieniła kwalifikację z art. 156 § 1 k.k. na art. 156 § 1 k.k. w zw. z art. 59 § 1 k.k.⁷ W ten sposób nastąpiła nie tylko zmiana charakteru prawnego czynu, ale i jego oceny społeczno-etycznej.
- 6) W wyroku z dnia 3 października 1972 r. Rw 954/72 Izba Wojskowa SN poprawiła kwalifikację prawną czynu w ten sposób, że uznała, iż oskarżony dopuścił się nie jednego, lecz dwóch przestępstw;⁸ podobnie w wyrokach z dnia 6 września 1972 r. Rw 816/72⁹ i z dnia 16 sierpnia 1971 r. Rw 798/71.¹⁰
- 7) W wyroku z dnia 9 listopada 1972 r. Rw 1089/72 Izba Wojskowa SN zmieniła wyrok sądu pierwszej instancji przez poprawienie kwalifikacji prawnej czynu z art. 239 § 1 k.k. na art. 239 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 58 k.k.¹¹ Przeciwno tak daleko idącej zmianie oceny prawnej czynu opowiedziała się Izba Karno SN.¹²
- 8) W wyroku z dnia 12 lutego 1974 r. RNw 2/74 Izba Wojskowa SN dokonała zmiany kwalifikacji prawnej czynu z art. 215 § 1 d.k.k. w zw. z art. 1 ustawy z dnia 22 maja 1958 r. o zaostrzeniu odpowiedzialności karnej za chuligaństwo na art. 137 § 1 k.k. w zw. z art. 59 § 1 k.k. i w zbiegu z art. 145 § 1, 2 i 3 k.k.¹³ Jak widać, zakres dokonanych zmian był bardzo szeroki.
- 9) W wyroku z dnia 26 listopada 1984 r. Rw 626/84 Izba Wojskowa SN poprawiła kwalifikację prawną czynu z art. 303 § 3 k.k. na art. 303 § 3 k.k. w zbiegu z art. 256 § 1 k.k.¹⁴

Opierając się na powyższych przykładach rozstrzygnięć, można stwierdzić, że zakres zmian dokonywanych przez sąd odwoławczy — w trybie art. 404 k.p.k. — obejmował nie tylko kwalifikację prawną czynu w ścisłym

⁵ Wyrok nie publikowany.

^{5a} Wyrok nie publikowany.

⁶ Wyrok nie publikowany.

⁷ Wyrok nie publikowany. Przeciwnie stanowisko zajęła Izba Karno SN w wyroku z dnia 25 września 1974 r. I KR 84/74 (OSN KW 1974, nr 12, poz. 235).

⁸ Wyrok nie publikowany.

⁹ Wyrok nie publikowany.

¹⁰ OSN PG 1971, z. 11, poz. 224.

¹¹ Wyrok nie publikowany.

¹² Por. wyrok SN z dnia 21 lutego 1972 r. I KR 277/71 (Biuletyn SN 1973, nr 5, poz. 91).

¹³ Wyrok nie publikowany.

¹⁴ OSN KW 1985, nr 7—8, poz. 67.

tego słowa znaczeniu, tj. zmiany przepisu błędnego na prawidłowy, ale także zmianę oceny prawnej czynu połączoną ze zmianą ustaleń, w tym także na niekorzyść oskarżonego. Wypada zaznaczyć, że wprawdzie Izba Karno SN zachowała w tej mierze większą powściągliwość, jednakże również w jej działalności orzeczniczej nie brak przykładów rozstrzygnięć świadczących o szerokim korzystaniu z uprawnień, jakie daje art. 404 k.p.k.¹⁵ Przy okazji stwierdzić trzeba, że w stanowisku Izby Karnej częściej jednak akcentowano, iż brak odpowiednich ustaleń uniemożliwia poprawienie kwalifikacji prawnej.¹⁶

Na tle zarysowanej sytuacji nie powinien zaskakiwać wniosek Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego o podjęcie uchwały zawierającej odpowiedź na następujące pytanie prawne: „Czy sąd rewizyjny może na podstawie art. 404 k.p.k. poprawić błędną kwalifikację prawną czynu na surowszą wbrew kierunkowi rewizji, a jeśli tak, to czy może dokonać takiej zmiany wyłącznie na podstawie ustaleń faktycznych zawartych w opisie przypisanego oskarżonemu czynu”? Jak wiemy, odpowiedź udzielona przez Izby Karną i Wojskową jest pozytywna.

Jakie argumenty przemawiają, zdaniem Sądu Najwyższego, za trafnością takiego rozstrzygnięcia?

Po pierwsze — w przyjętym w kodeksie postępowania karnego modelu postępowania odwoławczego obowiązuje zasada związania sądu dokonujące-

go kontroli instancyjnej granicami środka odwoławczego. Odstępstwa od tej zasady przewidziane są w art. 389, 388, 384 i 404 k.p.k. Dokonując zmiany zaskarżonego orzeczenia, sąd rewizyjny może na podstawie tych przepisów wyjść poza granice środka odwoławczego.

Po drugie — należy odróżnić pojęcie zakresu orzekania od pojęcia kierunku orzekania. Zakres orzekania został w sposób generalny uregulowany w przepisie art. 382 k.p.k., w stosunku do którego przepisy art. 389, 388, 384 i 404 k.p.k. mają charakter przepisów szczególnych; stanowią one wyjątek od zasady wyrażonej w art. 382 k.p.k. Zasadę orzekania zgodnie z kierunkiem środka odwoławczego statuuje przepis art. 383 k.p.k. Analiza przepisów art. 389, 388, 384 i 404 k.p.k. wskazuje na to, że stosunek ich do art. 383 k.p.k. nie jest taki sam. O ile np. art. 389 k.p.k. wypowiada się wyraźnie w kwestii kierunku rozstrzygnięcia (przy zmianie tylko na korzyść oskarżonego), o tyle art. 404 k.p.k. zachowuje w tej kwestii całkowite milczenie, co pozwala potraktować go jako wyjątek od zasady wyrażonej w art. 383 k.p.k. Tym samym nie da się *de lege lata* obronić tezy o generalnym obowiązywaniu zakazu *reformationis in peius*.

Po trzecie — art. 404 k.p.k. stanowi wyjątek nie tylko od zasady wyrażonej w art. 383 k.p.k., ale także od zasady, o której mowa w art. 382 k.p.k., za czym przemawia obligatoryjność poprawienia błędnej kwalifikacji praw-

¹⁵ Por. np. wyroki SN: wyrok z dnia 21 lutego 1972 r. IV KR 324/71 (Biuletyn SN 1972, nr 3, poz. 55); wyrok z dnia 11 lipca 1977 r. II KR 154/77 (Zbiór orzeczeń IK i IW SN do kodeksu postępowania karnego, Warszawa 1972, art. 404, poz. 10); wyrok z dnia 28 lipca 1978 r. I KR 170/78 (Zbiór (...), jw., poz. 11).

¹⁶ Por. np. orzeczenia SN: uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 25 października 1971 r. KZP 59/71 (OSNKW 1972, nr 2, poz. 29); wyrok z dnia 25 września 1974 r. I KR 84/74 (OSNKW 1974, nr 12, poz. 255); wyrok z dnia 9 lutego 1978 r. V KR 195/77 (Zbiór (...), jw., poz. 9); wyrok z dnia 8 stycznia 1985 r. KR 327/84 (OSNPG 1985, z. 8—9, poz. 122). Wśród nielicznych przykładów identycznego stosunku Izby Wojskowej SN do art. 404 k.p.k. wymienić należy następujące wyroki SN: z dnia 20 października 1975 r. Rw 516/75 (nie publikowany); z dnia 21 sierpnia 1975 r. Rw 155/75 (nie publikowany); z dnia 30 stycznia 1974 r. Rw 12/75 (nie publikowany).

nej czynu także wówczas, gdy nawet nie można poza tym wyroku zmienić.¹⁷

Po czwarte — skoro o charakterze i rodzaju popełnionego przestępstwa decyduje czyn przypisany w wyroku, a nie kwalifikacja, to poprawienie kwalifikacji na surowszą nie można oceniać w kategoriach „na korzyść” czy „na niekorzyść”; granice zmiany wyznaczają w takim wypadku ustalenia faktyczne zawarte w opisie przypisanego oskarżonemu czynu.

Trzeba stwierdzić, że w stosunku do dotychczasowej praktyki uchwała znacznie ograniczyła pole stosowania przepisu art. 404 k.p.k., nadal jednak jest możliwe poprawienie kwalifikacji prawnej na surowszą. To zaś trzeba traktować jako pogorszenie sytuacji prawnej oskarżonego. Ze tak jest, nie trzeba o tym nikogo przekonywać, a już w żadnym razie samego oskarżonego. Również i to trzeba stwierdzić, że spośród możliwych — w ramach przyjętej przez Sąd Najwyższy wykładni — rozwiązań (odwołanie się do ustaleń faktycznych wynikających z dowodów zebranych w sprawie, do ustaleń wynikających z dowodów przeprowadzonych przed sądem bądź do ustaleń zawartych w opisie czynu) Sąd Najwyższy wybrał rozwiązanie najkorzystniejsze dla oskarżonego. Czy jest to rozwiązanie jedynie słuszne na gruncie przepisów obowiązującej ustawy?

Próby udzielenia odpowiedzi na powyższe pytanie muszą uwzględniać fakt, że mamy tu do czynienia ze zderzeniem się interesów wymiaru sprawiedliwości (trafność zastosowanych przepisów oraz podjętych na ich podstawie rozstrzygnięć) z interesami oskarżonego. Temu ostatniemu ustawa gwarantuje nie tylko prawo zaskarżenia orzeczeń wydanych w pierwszej

instancji, w tym złożenia rewizji od wyroku (por. art. 374 i 392 k.p.k.), ale ponadto zapewnia nie pogorszenie jego sytuacji na wypadek wniesienia na jego korzyść środka odwoławczego (art. 383 k.p.k.). Bez zakazu pogarszania sytuacji oskarżonego uprawnienie do zaskarżenia orzeczeń niewiele różniłoby się od deklaracji bez pokrycia. Oceniając stanowisko Sądu Najwyższego z tego punktu widzenia, trzeba stwierdzić, że uchwała, stawiając na pierwszym miejscu interesy wymiaru sprawiedliwości, dość gładko przechodzi do porządku nad powyższym stwierdzeniem, o czym najlepiej świadczy zdanie, iż poprawienia kwalifikacji prawnej na surowszą nie można oceniać w kategoriach „na korzyść” czy „na niekorzyść”, skoro przepis art. 404 k.p.k. zastrzega niedopuszczalność zmiany „poza tym wyroku”. Rozumowanie to wspomaga argument, zgodnie z którym o charakterze i rodzaju popełnionego przez sprawcę przestępstwa decyduje przypisany mu wyrokiem czyn, a nie kwalifikacja prawna. Zaskakujące jest stwierdzenie Sądu Najwyższego dotyczące oceny „na korzyść” lub „na niekorzyść” jakoby niemożliwej w kontekście zmiany kwalifikacji prawnej czynu, a uprawnionej wyłącznie w związku z opisem czynu (przypisanym czynem). Czy trzeba kogokolwiek przekonywać, że kwalifikacja z art. 148 § 2 k.k. jest korzystniejsza w porównaniu z art. 148 § 1 k.k., a z art. 156 § 1 k.k. korzystniejsza od art. 156 § 1 k.k. w zw. z art. 59 § 1 k.k. lub w zw. z art. 60 § 1 k.k.? Tymczasem według Sądu Najwyższego nie można tego tak oceniać i tak traktować. Dlaczego — doprawdy trudno zrozumieć.

Pojęcie „przypisanego czynu” może być różnie rozumiane, np. w znaczeniu techniczno-redakcyjnym, norma-

¹⁷ Podobnie w wyroku Izby Karnej SN z dnia 20 stycznia 1972 r. III KR 201/71 (Biuletyn SN 1972, nr 5—6, poz. 119).

tywnym, aksjologicznym, społecznym, prakseologicznym itp. W tym zakresie można więc eksponować zgodność opisu z ustalonym stanem faktycznym, poprawność stylistyczno-językową, adekwatność opisu z punktu widzenia zespołu znamion przestępstwa i inne elementy. Obserwując praktykę stosowania przepisów, w szczególności formułowania opisu czynu zgodnie nie tylko z wymaganiami ustawy (por. art. 269 § 2, 295 § 1 pkt 2, 360 § 1 pkt 4 i § 2 pkt 1 k.p.k.), ale i ze standardami dobrej roboty, łatwo stwierdzić występowanie w tym zakresie licznych i częstych niedomagań.¹⁸ W tej sytuacji przywiązywanie przez Sąd Najwyższy tak dużej wagi do „przypisanego czynu” jest w pełni uzasadnione. Warto zwrócić uwagę na to, że w życiu, a nawet w działalności profesjonalnej jesteśmy niekiedy skłonni do ujmowania rzeczywistości w schematy (informacyjne, poznawcze itp.). Takim schematem (symbolem schematu) jest numer przepisu (artykułu), informujący w sposób najbardziej skrótowy i ogólny o rodzaju i charakterze czynu. Uchwała przechodzi nad tym do porządku, ale czy całkowicie słusznie? Wniosek z tego taki, że nie należy poprzestawać ani na samym opisie, ani tym bardziej na samej kwalifikacji. Dopiero połączenie tych dwóch elementów daje pełne i właściwe wyobrażenie o charakterze i rodzaju czynu (popelnionego i przypisanego przestępstwa).

Z uznaniem należy odnieść się do zdecydowanego zawężenia przez Sąd Najwyższy zakresu stosowania przepisu art. 404 k.p.k., co jest następstwem przyjęcia za podstawę poprawienia kwalifikacji ustaleń faktycznych za-

wartych w opisie przypisanego oskarżonemu czynu. W ten sposób nawiązano do poglądu, zgodnie z którym „przepis art. 404 k.p.k. ma zastosowanie tylko w takiej sytuacji, w której sąd rewizyjny obowiązany jest dokonać zmiany oceny prawnej czynu wyłącznie na gruncie ustaleń faktycznych poczynionych przez sąd pierwszej instancji w zaskarżonym wyroku (nie wiadomo, czy sąd miał tu na myśli wyrok w rozumieniu art. 360 k.p.k., czy łącznie z uzasadnieniem). Gdy zaś zmiana kwalifikacji prawnej czynu wiąże się z koniecznością dokonania nowych i zarazem niekorzystnych dla oskarżonego ustaleń faktycznych — w stosunku do ustaleń zawartych w zaskarżonym wyroku — to wówczas zmiana kwalifikacji na przepis surowszy w porównaniu z przyjętym w wyroku byłaby zabiegiem sprzecznym z *ratio legis* przepisu art. 404 k.p.k. bez względu na to, czy nowe ustalenia faktyczne mają (nie mają) oparcie (a) w ujawnionym w czasie rozprawy głównej materiale dowodowym.”¹⁹

W porównaniu z dominującym dotychczas kierunkiem orzecznictwa uchwała stanowi wyraźny krok do przodu, gdy chodzi o urealnienie gwarancji procesowych oskarżonego, zwłaszcza w dziedzinie zaskarżania orzeczeń sądowych. Dla pełności obrazu analizowanego problemu warto zaznaczyć, że znacznie dalej szły w tym kierunku dwa wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 28 lutego 1973 r. Rw 126/73²⁰ oraz z dnia 30 stycznia 1974 r. Rw 12/74.²¹ W pierwszym z nich przyjęto, że przepis art. 404 k.p.k. nie uchyla generalnej zasady *reformationis in peius*, wyrażonej w art. 383 § 1 k.p.k. Umożliwia on natomiast instancji rewizyj-

¹⁸ Por. W. Kubala: Z problematyki ustalania i opisu czynu w postępowaniu karnym, Nowe Prawo 1976, nr 9, s. 1240–153 i powołane tam opracowania.

¹⁹ Wyrok Izby Wojskowej z dnia 21 sierpnia 1975 r. Rw 155/75 (OSNKW 1975, nr 10, 11, poz. 153).

²⁰ OSNKW 1973, nr 7–8, poz. 102.

²¹ Wyrok nie publikowany.

nej zmianę kwalifikacji prawnej niezależnie od granic środka odwoławczego, jeżeli nie będzie to orzeczenie na niekorzyść oskarżonego. Jeszcze dobitniej, a przy tym w sposób nader sugestywny wypowiedział się Sąd Najwyższy na ten temat w drugim wyroku. Postępowanie w tej sprawie toczyło się przed sądem rewizyjnym na skutek rewizji obrońcy oskarżonego, któremu przypisano przestępstwo z art. 158 § 1 k.k. w zw. z art. 59 § 1 k.k., natomiast oskarżyciel wnosił o poprawienie kwalifikacji prawnej — w trybie art. 404 k.p.k. — przez przyjęcie zbiegu z art. 159 k.k. Wniosek ten nie został przez Sąd uwzględniony. Sąd Najwyższy wywiódł, że „w warunkach braku rewizji prokuratora na niekorzyść sąd odwoławczy nie jest władny zmienić wyroku w sposób niekorzystny dla oskarżonego. Sformułowana na podstawie przepisu art. 383 § 1 k.p.k. generalna zasada obejmuje swoim zasięgiem również przepis art. 404 k.p.k.” Rezygnując w tym miejscu z szerszego przytaczania argumentów powołanych przez Sąd Najwyższy na uzasadnienie zajętego w tym wyroku stanowiska (wywód Sądu jest wyjątkowo obszerny i szczegółowy), warto tu powtórzyć zdanie kończące ów wywód: „Gdyby ustawodawca pragnął ograniczyć zakres działania zakazu sformułowanego w art. 383 § 1 k.p.k., wtedy nadałby art. 404 k.p.k. następujące brzmienie: «sąd rewizyjny popra-

wia błędną kwalifikację prawną czynu na surowszą nawet wtedy, gdy środek odwoławczy wniesiono na niekorzyść oskarżonego.»” Tak się składa, że autor niniejszej glosy miał okazję opowiedzieć się w przeszłości za taką właśnie wykładnią wskazanych wyżej przepisów.²²

Z momentem włączenia uchwały do praktyki niepomrotnie wzrosną wymagania w zakresie prawidłowego określania czynu w postanowieniu o przedstawieniu zarzutów, w akcie oskarżenia i w wyroku. Większe niedomaganie w tym zakresie uniemożliwiają dokonanie korektury błędnej kwalifikacji prawnej. Należy się również liczyć z tym, że z tą chwilą pewna liczba orzeczeń, w których przyjęto błędną kwalifikację prawną czynu, uprawomocni się. Dotychczas niejednolita praktyka stwarzała pewną szansę niepogorszenia sytuacji w razie zaskarżenia wyroku. Teraz trzeba zachować większą ostrożność w tej mierze.

Jak widać, uchwała rozstrzygnęła nie tylko problem doniosły pod względem teoretycznym, ale i o dużym znaczeniu praktycznym. Jest to jej niewątpliwym walorem. Natomiast co do kierunku rozstrzygnięcia, to można mieć na ten temat różne poglądy w zależności od przyjętej metody wykładni czy aksjologii, a nawet ideo-logii wyznawanej w obrębie systemu prawa.

Włodzimierz Kubala

²² Por.: W. Kubala: Uwagi w sprawie zakresu stosowania art. 404 k.p.k., „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 1973, nr 3, s. 377—384; tenże: Głosa do wyroku SN z dnia 28 lutego 1973 r. Rw 126/73, Pałestra 1973, nr 10, s. 104—108; tenże: Kłopoty z art. 404 k.p.k., „Gazeta Sądowa” z 1 lutego 1975 r.